

Ermeniler (051056)

Fransa (060445)

Sanlı Uçurum (182069)

Askerî Tarih Araştırmaları Dergisi, yıl.6, say.11, 2008 Ankara, s. 147-180

D02613

01 Temmuz 2021

MADDE YAYIMLANDIKTAN
SONRA GELEN DOKÜMAN

DÜNDEN BUGÜNE ANADOLU'DA FRANSIZ-ERMENİ İŞ BİRLİĞİ VE URFA ÖRNEĞİ

Atike KAPTAN*

Özet: Haçlı seferleri neticesinde Anadolu'ya gelen Fransa, daha sonraki dönemlerde Urfa ve çevresindeki zenginlikleri fark etmiş ve bölgeyi kontrolü altında tutabilmek için uzun süre uğraş vermiştir. Bunu da ancak bu bölgede yaşayan Hristiyanları (özellikle Ermenileri) kullanarak başarmaya çalışmıştır. Osmanlı Devleti döneminde elde ettiği imtiyazları iyi değerlendiren Fransa, Birinci Dünya Savaşı sonrasında Mütareke şartlarına aykırı olarak Urfa'yı işgal etmiştir.

Anahtar Kelimeler: Fransa, Urfa, Haçlı seferleri Ermeni sorunu, Ermeni sorunu, Türk İstiklal Savaşı

Giriş

İnsanlık tarihi çeşitli coğrafyalarda meydana gelen mücadelelerle doludur. Bu mücadeleler dinî, etnik, siyasi, maddî çıkar elde etme, köle toplama, coğrafi zenginlikleri sahiplenme, belli bir ideolojiyi veya düzeni yayma gayesiyle gerçekleşmiştir.

Planlı sömürgecilik hareketleri daha çok maddî ve psikolojik sebeplere dayanır. Bu tür sömürgeciliğin dünyadaki öncüleri belli başlı Avrupa devletleridir. Fransa da bu yayılmacılıkta önemli bir pay sahibidir. Emperyalist devletlerin yayılmacılık hareketleri süresince hürriyetine, düzenine, toprağına ve maddî zenginliklerine sahip çıkmak isteyen milletler yayılmacı Avrupa devletleri tarafından daima ezilmiştir. Bu mücadelede birçok suçsuz ve günahsız insan hayatını kaybetmiştir.¹

Bu bağlamda XI. yüzyılda daha çok dinî duygularla harekete geçen Haçlılar, düzensiz birlikler hâlinde geldikleri Anadolu topraklarında, Ermeniler tarafından sevinçle karşılanmışlardı. Türk akınlarından çekinen Ermeniler, sadece aynı dine mensup oldukları için Haçlılara karşı sempati duyuyor ve hiçbir yardımı esirgemiyorlardı. Bunu fırsat bilen Haçlı ordusu da Urfa ve Antakya'yı ele geçirerek Kudüs'ü emniyete almayı başarmıştı. Fakat bu arada Ermenilerin de içinde bulunduğu birçok insan, Haçlılar tarafından yok edilmişti.

Haçlı zihniyeti ile Kudüs'e kadar gelip burayı emniyete alan Fransa, bir süre sonra Küçük Asya'daki zenginlikleri fark etmiş ve bu bölgeyi kontrolü altında tutabilmek için uzun süre uğraş vermiştir. Bunu da ancak bu bölgede yaşayan Hristiyanları (özellikle Ermenileri) kullanarak başarmaya çalışmıştır. Fakat Türk akınları karşısında fazla dayanamayan Fransızlar, bu bölge üzerindeki denetimini yitirmiştir.

Bölgedeki denetimini tekrar sağlamak isteyen Fransa, Osmanlı Devleti döneminde elde ettiği imtiyazları iyi değerlendirecektir. XVIII. yüzyıl sonlarına

* Gnkur. ATASE Bşk.lığı, ATEM Bşk.lığı Askerî Tarih Şubesi Tarih Uzmanı

¹ İsmail Özçelik; "Fransa'nın Çıkarları Çerçevesinde Urfa ve Urfa'da Ermeniler", Sömürgecilik Hareketlerinde Fransa ve Anadolu'da Fransız-Ermeni İş Birliği, Editörler: Orhan Kılıç - Mehmet Çevik, Elazığ, 2003, s. 115 - 116.